

RESEARCH ON THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON CIVIC EDUCATION TEACHER TRAINING AT SELECTED TEACHER TRAINING INSTITUTIONS IN VIETNAM

Pham Thi Thuy Van

Email: phamthithuyvan@hpu2.edu.vn

Hanoi Pedagogical University 2
32 Nguyen Van Linh, Xuan Hoa, Phuc Yen city,
Vinh Phuc province, Vietnam

Received: 25/12/2024

Revised: 24/02/2025

Accepted: 01/4/2025

Published: 20/4/2025

Abstract: Artificial intelligence (AI) is creating both new opportunities and challenges in education, particularly in the training of Civic education teachers at teacher training institutions in Vietnam. AI not only supports teachers in personalizing learning, automating administrative tasks, and developing innovative content but also provides advanced assessment tools and learning analytics. However, its integration also poses significant challenges, including the need for technological proficiency, shifts in teaching methodologies, and concerns over data security. This paper critically examines the opportunities and challenges associated with AI in teacher training and proposes measures to enhance the quality of Civic education teacher preparation in the current context.

Keywords: Training, civic education teacher, impact, artificial intelligence.

NGHIÊN CỨU TÁC ĐỘNG CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG ĐÀO TẠO GIÁO VIÊN GIÁO DỤC CÔNG DÂN TẠI MỘT SỐ CƠ SỞ ĐÀO TẠO GIÁO VIÊN Ở VIỆT NAM

Phạm Thị Thúy Vân

Email: phamthithuyvan@hpu2.edu.vn

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2
32 Nguyễn Văn Linh, Xuân Hòa, thành phố Phúc Yên,
tỉnh Vĩnh Phúc, Việt Nam

Nhận bài: 25/12/2024

Chỉnh sửa xong: 24/02/2025

Chấp nhận đăng: 01/4/2025

Xuất bản: 20/4/2025

Tóm tắt: Trí tuệ nhân tạo đang mở ra nhiều cơ hội và thách thức mới trong lĩnh vực giáo dục, đặc biệt là đối với việc đào tạo giáo viên Giáo dục công dân tại các trường đại học Sư phạm ở Việt Nam. Trí tuệ nhân tạo không chỉ hỗ trợ giáo viên trong việc cá nhân hóa học tập, tự động hóa các nhiệm vụ hành chính và phát triển nội dung sáng tạo mà còn cung cấp các công cụ đánh giá và phân tích hiệu quả học tập. Tuy nhiên, việc áp dụng trí tuệ nhân tạo cũng đặt ra nhiều thách thức như yêu cầu về kỹ năng công nghệ, sự thay đổi trong phương pháp giảng dạy và vấn đề bảo mật dữ liệu. Bài viết phân tích các cơ hội và thách thức mà trí tuệ nhân tạo mang lại, từ đó đề xuất các biện pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên Giáo dục công dân trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Đào tạo, giáo viên Giáo dục công dân, tác động, trí tuệ nhân tạo.

1. Đặt vấn đề

Trí tuệ nhân tạo là một lĩnh vực công nghệ tiên tiến, tập trung vào việc phát triển các hệ thống máy tính có khả năng thực hiện các nhiệm vụ đòi hỏi trí thông minh của con người. Từ khi ra đời vào năm 1956 (Russell, Norvig, 2016), AI đã trải qua nhiều giai đoạn phát triển và đạt được những tiến bộ vượt bậc trên nhiều lĩnh vực khác nhau. Trong lĩnh vực giáo dục, AI cũng đang tái định hình phương pháp học tập và giảng dạy, đồng thời đem đến những cơ hội mới cho việc cá nhân hóa trải nghiệm học tập. Từ những năm 1970, khái niệm AI trong giáo dục (AIED) đã bắt đầu được nhắc đến (Kay, 2015, tr.1) với mục tiêu xây dựng các công cụ công nghệ hỗ trợ tối ưu hóa quá trình giảng dạy và học tập, góp phần cải

thiện kết quả giáo dục. AIED thu thập phản hồi, đánh giá năng lực, cá nhân hóa nội dung và ứng dụng AI để phát triển lý thuyết giáo dục (Woolf, 2015, tr.38). Cho đến nay, các nhà giáo dục vẫn đang tìm cách khai thác lợi thế sư phạm của AIED trên quy mô rộng hơn và xác định cách thức mà nó có thể tác động đến việc dạy và học, đặc biệt là ở bậc Giáo dục đại học.

Tại các trường đại học ở Việt Nam, bao gồm các trường đại học Sư phạm, việc ứng dụng trí tuệ nhân tạo cũng cần được chú trọng đặc biệt do những ảnh hưởng tích cực và tiêu cực của AI đối với việc đào tạo đội ngũ giáo viên. Trong bối cảnh này, ngành đào tạo cử nhân Giáo dục công dân cũng đang đứng trước những cơ hội cải thiện chất lượng đào tạo và cả

những thách thức về việc tích hợp, sử dụng hiệu quả công nghệ AI. Trí tuệ nhân tạo có thể hỗ trợ giáo viên Giáo dục công dân trong việc cá nhân hóa quá trình học tập, cung cấp các công cụ giảng dạy tiên tiến và nâng cao hiệu quả quản lý lớp học. Tuy nhiên, để tận dụng tối đa những lợi ích mà AI mang lại, giáo viên giáo dục công dân cần được trang bị kiến thức và kỹ năng cần thiết để sử dụng công nghệ này một cách hiệu quả. Bên cạnh đó, việc đào tạo giáo viên giáo dục công dân còn phải đối mặt với những thách thức như sự thiếu hụt nguồn lực, sự chênh lệch về trình độ công nghệ giữa các vùng miền và những lo ngại về đạo đức nghề nghiệp. Vì vậy, cần có những nghiên cứu phân tích thực trạng, xác định các cơ hội và thách thức trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân trước tác động của AI, từ đó đề xuất một số biện pháp cụ thể nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu của tình hình mới. Do đó, nghiên cứu này hướng tới các mục tiêu ban đầu sau: 1) Đánh giá tác động của AI trong quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân tại một số cơ sở đào tạo giáo viên ở Việt Nam, bao gồm: Phân tích thực trạng ứng dụng AI trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân; Đánh giá những cơ hội và thách thức khi tích hợp AI vào quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân; 2) Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên Giáo dục công dân trước tác động của AI.

2. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài viết này, chúng tôi sử dụng phương pháp nghiên cứu định lượng nhằm thu thập thông tin từ phía giảng viên và sinh viên tại một số cơ sở đào tạo giáo viên về những tác động của AI đến việc đào tạo giáo viên môn Giáo dục công dân, cụ thể như sau:

Chúng tôi đã gửi phiếu điều tra đến 25 giảng viên và 325 sinh viên ở một số cơ sở giáo dục đại học có đào tạo giáo viên Giáo dục công dân và thể hiện tính đại diện như: 1/ Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 - đại diện nhóm các trường đại học Sư phạm chủ chốt; 2/ Trường Đại học Sư phạm Đà Nẵng - đại diện một trong ba trường đại học Sư phạm trọng điểm, ở miền Trung; 3/ Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh - đại diện một trong hai trường đại học Sư phạm trọng điểm, ở miền Nam; Trường Đại học Thủ Đức Hà Nội - trường đại học địa phương, khu vực phía Bắc.

Hai bảng hỏi trực tuyến được xây dựng và tiến hành khảo sát thông qua Google Forms. Bảng hỏi bao gồm các câu hỏi về kinh nghiệm giảng dạy của

giảng viên, khóa đào tạo của sinh viên, mức độ hiểu biết và sử dụng các công cụ AI, các ý kiến về ứng dụng AI (lợi ích tiềm năng, lo ngại và thách thức, những khó khăn gặp phải,...) trong giảng dạy và học tập. Dữ liệu thu thập được từ bảng hỏi được xử lý và phân tích bằng phương pháp thống kê mô tả nhằm xác định tỉ lệ, tần suất và xu hướng của các phản hồi.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Đào tạo giáo viên Giáo dục công dân tại một số cơ sở đào tạo giáo viên ở Việt Nam trước tác động của AI

3.1.1. Những đặc trưng của đào tạo giáo viên Giáo dục công dân

Trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, vai trò của các trường đại học Sư phạm càng trở nên đặc biệt quan trọng. Những cơ sở này chịu trách nhiệm chuẩn bị cho các giáo viên tương lai thích nghi với bối cảnh giáo dục thay đổi nhanh chóng. Các chương trình đào tạo giáo viên cần phải phát triển để trang bị cho giáo viên những năng lực số cần thiết. Đó không chỉ là khả năng áp dụng công nghệ số và AI vào các chiến lược giảng dạy mà còn là khả năng ứng phó với những thay đổi dưới tác động của công nghệ số và AI. Bằng cách này, các trường đại học sư phạm có thể đảm bảo rằng, thế hệ giáo viên tiếp theo sẵn sàng đáp ứng nhu cầu của thời đại số, tạo ra một môi trường học tập sáng tạo và năng động hỗ trợ sự phát triển bền vững trong giáo dục.

Đối với đào tạo cử nhân đại học ngành Giáo dục công dân, bên cạnh những yêu cầu về đào tạo giáo viên nói chung, vấn đề đào tạo giáo viên thuộc ngành học này còn có những đặc trưng riêng, gắn liền với những điểm đặc thù của môn Giáo dục công dân trong nhà trường phổ thông. Cụ thể, môn Giáo dục công dân nhằm mục tiêu: “Hình thành, phát triển ở học sinh các phẩm chất chủ yếu: yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực và trách nhiệm; các năng lực của người công dân Việt Nam, đặc biệt là năng lực điều chỉnh hành vi, năng lực phát triển bản thân, năng lực tìm hiểu và tham gia hoạt động kinh tế - xã hội, nhằm đáp ứng nhu cầu phát triển của cá nhân và yêu cầu của sự nghiệp xây dựng nhà nước pháp quyền và nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa trong bối cảnh toàn cầu hóa và cách mạng công nghiệp mới” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018). Mục tiêu này cho thấy rằng, nhiệm vụ của giáo viên Giáo dục công dân là trực tiếp đào tạo những công dân chân chính cho đất nước. Theo đó, lực lượng sinh viên được đào tạo để trở thành giáo viên môn Giáo dục công dân phải có phẩm chất, năng lực nghề

nghiệp đáp ứng được yêu cầu dạy học và giáo dục học sinh ở trường phổ thông. Bên cạnh các năng lực sư phạm chung (xây dựng kế hoạch dạy học, phát triển chương trình nhà trường, kiểm tra, đánh giá, tổ chức hoạt động giáo dục...), “Giáo viên Giáo dục công dân buộc phải có phẩm chất chính trị đậm nét hơn hẳn so với các giáo viên khác. Đó là lòng yêu nước, thái độ trung thành với chế độ, lập trường chính trị vững vàng, ý thức và hành động thượng tôn pháp luật” (Nguyễn Thị Toan, 2020, tr.57). Trên bục giảng cũng như trong việc tổ chức các hoạt động ngoại khóa cho học sinh, “Giáo viên Giáo dục công dân là một nhà giáo dục, nhà tuyên giáo thực thụ, đòi hỏi họ không chỉ am tường chuyên môn, hiểu biết và tin tưởng sâu sắc, chấp hành nghiêm chỉnh mọi chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, quy định của pháp luật để truyền đạt tri thức khoa học về kinh tế, đạo đức, pháp luật mà còn định hướng và kịp thời uốn nắn hành vi, thái độ cho học sinh (Trần Thị Mai Phương, 2020, tr.221). Những đặc trưng trên của đào tạo giáo viên Giáo dục công dân đặt ra yêu cầu phải có các nghiên cứu, phân tích về những điểm phù hợp và không phù hợp của công nghệ nói chung và AI nói riêng đối với đào tạo giáo viên Giáo dục công dân. Chính vì vậy, nghiên cứu này tập trung vào việc đánh giá những tác động của AI trong quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân - một lĩnh vực có yêu cầu đặc thù về đạo đức, chính trị và pháp luật, khác với các nghiên cứu chung về AI trong giáo dục.

3.1.2. Những tác động tích cực của AI đối với đào tạo giáo viên Giáo dục công dân

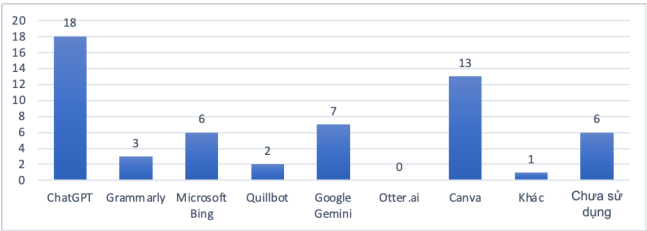
Để tìm hiểu rõ hơn về những tác động của AI trong thực tế đối với việc đào tạo giáo viên Giáo dục công dân, chúng tôi đã tiến hành khảo sát 25 giảng viên và 325 sinh viên ngành Giáo dục công dân ở các trường đại học đã nêu trên, cụ thể như sau:

Địa điểm	Giảng viên	Sinh viên
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2	9	140
Trường Đại học Sư phạm Đà Nẵng	5	75
Trường Đại học Sư phạm Thành phố Hồ Chí Minh	5	65
Trường Đại học Thủ Đô Hà Nội	6	45
Tổng số	25	325

Dưới đây là một số kết quả ban đầu thu được từ khảo sát:

a. Về mức độ sử dụng các công cụ trí tuệ nhân tạo

Đối với giảng viên: Kết quả khảo sát cho thấy, đa số giảng viên đều đã biết đến và sử dụng trí tuệ nhân tạo để phục vụ cho hoạt động giảng dạy (với 19 giảng viên, chiếm tỉ lệ 76%). Khi tiếp tục thực hiện khảo sát riêng với các thầy cô đã sử dụng AI, kết quả thu được như sau (xem Biểu đồ 1):

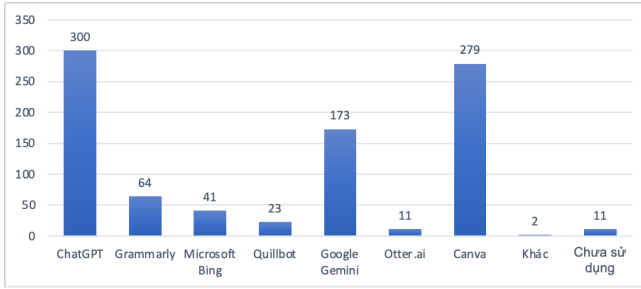

Biểu đồ 1: Các công cụ AI được giảng viên sử dụng trong đào tạo giáo viên giảng viên

Biểu đồ 1 cho thấy, ChatGPT là công cụ được sử dụng nhiều nhất (18 giảng viên, chiếm 94,7%). Cùng với ChatGPT, nhiều thầy cô cũng biết đến và sử dụng đồng thời các công cụ AI khác để hỗ trợ cho quá trình giảng dạy, như: Canva (Công cụ thiết kế đồ họa giúp tạo ra các bài thuyết trình và tài liệu trực quan) với 13 giảng viên lựa chọn, chiếm 68,4%; Google Gemini (Hỗ trợ nghiên cứu và tìm kiếm thông tin trực tuyến) với 7 ý kiến lựa chọn, chiếm tỉ lệ 36,8%. Bên cạnh đó, một số công cụ AI như: Grammarly, Microsoft Bing, Quyllbot cũng dành được sự quan tâm nhất định của đội ngũ giảng viên. Tuy nhiên, kết quả khảo sát cũng cho thấy, vẫn còn 6 giảng viên, chiếm 24% chưa sử dụng công cụ AI nào. Nguyên nhân có thể do một số giảng viên có thể gặp khó khăn trong việc tích hợp AI vào phương pháp giảng dạy hiện tại; do giảng viên lớn tuổi, ngại tiếp xúc với công nghệ hoặc một số giảng viên có thể cảm thấy không cần thiết hoặc không tin tưởng vào hiệu quả của AI trong giảng dạy.

Đối với sinh viên: Kết quả khảo sát 325 sinh viên cho thấy, có 314 ý kiến (chiếm 96,6%) cho rằng, họ đã sử dụng trí tuệ nhân tạo để phục vụ cho quá trình học tập.

Tiếp tục khảo sát riêng với 314 sinh viên đã sử dụng AI (xem Biểu đồ 2), chúng tôi thấy rằng, nhiều công cụ trí tuệ nhân tạo đã được các em đồng thời sử dụng để hỗ trợ quá trình học tập của bản thân. Trong đó, ChatGPT, Canva và Google Gemini là các công cụ được sử dụng phổ biến nhất, với tỉ lệ lần

Biểu đồ 2: Các công cụ AI được sinh viên ngành Giáo dục công dân sử dụng trong quá trình học tập.

lượt là 95,5% (300 sinh viên), 88,9% (279 sinh viên) và 55,1% (173 sinh viên). So sánh với kết quả khảo sát mức độ sử dụng công cụ AI của giảng viên ở phía trên, có thể thấy, ChatGPT là công cụ được cả giảng viên và sinh viên lựa chọn nhiều nhất, thậm chí việc sử dụng công cụ này còn chiếm tỉ lệ cao hơn ở sinh viên. Điều này cho thấy, ChatGPT đang trở thành công cụ hỗ trợ hữu ích trong quá trình học tập của sinh viên ngành Giáo dục công dân. Các tính năng như tra cứu thông tin, tiếp cận tài liệu học tập phong phú; xây dựng các tình huống giả lập liên quan đến các vấn đề xã hội, pháp luật và đạo đức; thiết kế bài tập, phân tích các tình huống pháp luật, chuẩn bị bài thuyết trình, sắp xếp ý tưởng, đề xuất cách trình bày, gợi ý nội dung có thể rất hữu ích trong việc phát triển kỹ năng giảng dạy cho các giáo viên tương lai. Tuy nhiên, vẫn còn 11 sinh viên (chiếm tỉ lệ 3,4%) cho rằng, họ chưa sử dụng AI trong việc hỗ trợ hoạt động học tập của bản thân.

b. Về sự hỗ trợ của AI đối với hoạt động giảng dạy, học tập của giảng viên và sinh viên

Về phía giảng viên, kết quả khảo sát cho thấy, sự

phát triển của trí tuệ nhân tạo mang lại nhiều lợi ích cho giảng viên trong quá trình đào tạo cử nhân đại học ngành Giáo dục công dân (xem Bảng 1).

Cụ thể, qua câu hỏi: “AI có thể hỗ trợ giảng viên những gì trong việc đào tạo giáo viên Giáo dục công dân?” thì ý kiến trả lời chiếm tỉ lệ lựa chọn cao nhất là: “AI giúp cung cấp các tài liệu giảng dạy phong phú và đa dạng” với 88%. Tiếp đến đến là 76% ý kiến cho rằng: “AI giúp tạo lập hình minh họa và tài liệu trực quan”. Kết quả này hoàn toàn phù hợp với tiềm năng của AI trong việc phát triển nội dung học tập. AI có khả năng xử lý và tạo ra các tài liệu giảng dạy phong phú, đa dạng, giúp giảng viên tiết kiệm thời gian và công sức trong việc phát triển học liệu giảng dạy. Bên cạnh đó, cũng có 60% ý kiến cho rằng, AI rất hữu ích trong việc hỗ trợ giáo viên “Xây dựng kế hoạch bài dạy chi tiết và hiệu quả”. Xây dựng kế hoạch bài dạy vốn là công việc đòi hỏi phải đầu tư rất nhiều thời gian, do đó giảng viên rất cần có những công cụ hỗ trợ để tổ chức bài học. Công cụ AI có thể giảm bớt khối lượng công việc này bằng cách tạo ra các câu đố về các tình huống pháp luật; phiếu bài tập về kinh tế, đạo đức, giá trị sống... và các tài nguyên giáo dục phù hợp với mục tiêu, tiêu chuẩn của chương trình giảng dạy. Vì vậy, AI được sử dụng rộng rãi trong lĩnh vực này. Ở các ý kiến như: AI hỗ trợ giảng viên trong “Nghiên cứu và phân tích tài liệu giáo dục công dân”; “Thiết kế các bài kiểm tra và đánh giá kết quả học tập của sinh viên”; thì ý kiến đồng ý cũng lần lượt là 56% và 52%. Các lĩnh vực hỗ trợ thấp hơn bao gồm: “Cung cấp các mô phỏng và hướng dẫn thực hành giảng dạy” chiếm 44%, “Phát triển kỹ năng tư duy phản biện” chiếm 28%. Tỉ lệ này cho thấy, giảng viên không đánh giá cao tiềm năng của AI trong lĩnh vực này.

Bảng 1: Các lĩnh vực AI hỗ trợ trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân

Lĩnh vực AI hỗ trợ trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân	Số giảng viên	Tỉ lệ%
1. Xây dựng kế hoạch bài dạy chi tiết và hiệu quả hơn.	15	60
2. Lập kế hoạch giáo dục toàn diện, bao gồm các hoạt động ngoại khóa và giáo dục đạo đức.	9	36
3. Cung cấp các tài liệu giảng dạy phong phú và đa dạng.	22	88
4. Cung cấp các mô phỏng và hướng dẫn thực hành giảng dạy.	11	44
5. Thiết kế các bài kiểm tra và đánh giá kết quả học tập của sinh viên.	13	52
6. Nghiên cứu và phân tích tài liệu giáo dục công dân.	14	56
7. Phát triển kỹ năng tư duy phản biện.	7	28
8. Tạo lập hình minh họa và tài liệu trực quan.	19	76

Ngoài ra, với khả năng lưu trữ và phân tích số liệu chính xác, AI còn có thể hỗ trợ giảng viên một cách hiệu quả trong việc đánh giá và dự báo kết quả học tập, từ đó đưa ra định hướng và lộ trình phù hợp có điều chỉnh cho từng cá nhân. Hệ thống AI cũng có thể hỗ trợ giảng viên tham gia các khóa đào tạo trực tuyến, giúp nâng cao năng lực chuyên môn mà không bị giới hạn về thời gian, địa điểm.

Không những vậy, trong xây dựng chương trình đào tạo, AI cũng cho thấy nhiều tiềm năng trong chuyển đổi phương thức, công nghệ thu thập thông tin phục vụ phát triển chương trình; chuyển đổi phương thức, công nghệ trong xử lý và phân tích dữ liệu phục vụ phát triển chương trình đào tạo (Lê Văn Tấn, Phạm Quang Trình, 2023, tr.3).

Về phía sinh viên, kết quả khảo sát sinh viên ngành Giáo dục công dân về những lĩnh vực học tập được hỗ trợ bởi AI thể hiện ở Bảng 2 (xem Bảng 2).

Nhìn vào kết quả khảo sát ở Bảng 2 có thể thấy, AI rất hữu ích trong việc hỗ trợ sinh viên “*Tìm kiếm và tổng hợp các tài liệu về giáo dục công dân*” (chiếm 83,4% ý kiến lựa chọn). Tỷ lệ này cho thấy, AI hỗ trợ người học rất hiệu quả trong việc tìm kiếm thông tin một cách nhanh chóng, tổng hợp tài liệu từ nhiều nguồn khác nhau, cung cấp cái nhìn tổng quan hữu ích cho người học. AI giúp “*Phân tích và hiểu sâu hơn các văn bản pháp luật, tài liệu giáo dục công dân*” chiếm tỉ lệ cao thứ hai với 62,2%. AI có khả năng phân tích các văn bản pháp luật khác nhau, giúp làm rõ các điều khoản, quy định và ý nghĩa của chúng; đồng thời cung cấp các giải thích và chú thích cho các thuật ngữ chuyên ngành, giúp sinh viên hiểu rõ hơn về nội dung học tập. Bên cạnh đó, AI cũng hỗ trợ sinh viên tương đối hiệu quả trong việc “*Chuẩn bị bài thuyết trình*” với tỉ lệ lựa chọn chiếm 57,8%; hỗ trợ “*Tạo lập hình minh họa*

và tài liệu trực quan” chiếm 52,3%. Điều này cho thấy, AI hỗ trợ sinh viên tương đối hiệu quả trong việc phân tích các tình huống pháp luật, sắp xếp ý tưởng, đề xuất cách trình bày, gợi ý nội dung và cung cấp các tài liệu trực quan phong phú. Tuy nhiên, có một số lĩnh vực mà qua khảo sát cho thấy, sự hỗ trợ của AI còn chiếm tỉ lệ tương đối thấp. Chẳng hạn, lĩnh vực “*Lập kế hoạch bài giảng*”, chỉ chiếm 39,4%. Hay, lĩnh vực “*Ra đề, chấm bài và đánh giá kết quả học tập*” tỉ lệ ý kiến lựa chọn cũng chỉ chiếm 14,5%.

3.1.3. Những thách thức trong quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân trước tác động của AI

Bên cạnh những cơ hội mà AI mang lại, vẫn đề đào tạo giáo viên Giáo dục công dân vẫn tồn tại những thách thức trước tác động của AI. Một trong những thách thức của quá trình đào tạo nói trên là đối với việc hình thành các phẩm chất, năng lực đặc thù. Như đã đề cập, đặc thù của môn Giáo dục công dân cho thấy, ngoài việc nắm kiến thức chuyên môn; đáp ứng chuẩn trình độ đào tạo và yêu cầu giáo dục, dạy học: Giáo dục kinh tế, giáo dục pháp luật, giáo dục đạo đức, giáo dục kỹ năng sống... việc dạy học môn Giáo dục công dân đòi hỏi giáo viên phải có năng lực thực tiễn và phẩm chất chính trị *đậm nét* hơn hẳn so với các giáo viên khác. Đó là lòng yêu nước, tự hào dân tộc, niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, có lập trường chính trị vững vàng, ý thức và hành động thượng tôn pháp luật. Vì thế, việc lệ thuộc vào AI, lạm dụng công cụ này để “*lười làm bài tập*”, *lười suy nghĩ* sẽ rất dễ khiến cho người học hình thành cách học hời hợt và dần mất đi khả năng vận dụng những kiến thức đã học vào giải quyết các vấn đề kinh tế, chính trị, xã hội nảy sinh trong môi trường nghề nghiệp và thực tiễn cuộc sống. Hơn nữa, tính không kiểm chứng trong tri thức về các vấn

Bảng 2: Các lĩnh vực AI hỗ trợ sinh viên Giáo dục công dân trong hoạt động học tập

Những lĩnh vực AI hỗ trợ sinh viên Giáo dục công dân trong hoạt động học tập	Số sinh viên	Tỉ lệ %
1. Tìm kiếm và tổng hợp các tài liệu về giáo dục công dân.	272	83,4
2. Phân tích và hiểu sâu hơn các văn bản pháp luật, tài liệu giáo dục công dân.	202	62,2
3. Lập kế hoạch bài giảng.	128	39,4
4. Chuẩn bị bài thuyết trình.	188	57,8
5. Thiết kế hoạt động giáo dục.	148	45,5
6. Ra đề, chấm bài và đánh giá kết quả học tập.	47	14,5
7. Tạo lập hình minh họa và tài liệu trực quan.	171	52,3

đề chính trị, nhà nước, pháp luật, kinh tế mà sinh viên có được do AI cung cấp cùng với nhiều nguồn tài liệu chưa được kiểm duyệt, sẽ dẫn đến những lo ngại nghiêm trọng đối với quá trình nhận thức của sinh viên. Sử dụng AI không đúng cách thậm chí có thể dẫn đến việc lan truyền thông tin sai lệch, nhầm lẫn hoặc tin giả (Rudolph, Tan, 2023). Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng, các ứng dụng AI tạo sinh (AI tạo sinh (Generative AI) là một lĩnh vực của trí tuệ nhân tạo có khả năng vận dụng kiến thức trong khu vực dữ liệu sẵn có - đưa ra phân tích sơ bộ - đánh giá thực trạng hoặc tổng hợp thông tin phù hợp với yêu cầu của con người - sáng tạo nội dung mới theo yêu cầu dưới dạng văn bản, hình ảnh, âm thanh và video). như ChatGPT (Open AI), Bard (Google), Copilot (Microsoft) được đào tạo trên một lượng lớn dữ liệu từ tài liệu, văn bản, trang web mà trong đó có thể chứa các nội dung, quan điểm không chính thức, còn thiếu chính xác hoặc đang được thảo luận (Bozic, 2023). Nếu người học không biết cách sử dụng AI một cách có trách nhiệm, có thể làm lan truyền các thông tin sai lệch hoặc tin giả một cách vô tình hoặc cố ý, gây ảnh hưởng tiêu cực đến cộng đồng (Kasneci, 2023). Qua khảo sát cũng cho thấy, giảng viên và sinh viên vẫn còn lo ngại khi sử dụng các công cụ AI

không đúng cách trong quá trình giảng dạy và học tập (Xem Bảng 3). Cụ thể, mức độ *Rất lo ngại* chiếm 8% ở sinh viên và 1,8% ở giảng viên; mức độ *Lo ngại* chiếm 28% ở sinh viên và 13,9% ở giảng viên.

Như thế, sự phụ thuộc, ỷ lại vào AI sẽ đánh mất khả năng vận dụng thực tiễn, sự nhạy cảm với các vấn đề chính trị - kinh tế - xã hội, đánh mất “phẩm chất chính trị đậm nét” - những thành tố quan trọng đối với giáo viên Giáo dục công dân. Kết quả khảo sát cũng cho thấy, trong quá trình đào tạo, nhiều vấn đề đáng lo ngại đã được đặt ra khi sử dụng AI, như: Vấn đề đạo đức và bản quyền, độ tin cậy của thông tin, giảm tính sáng tạo và tư duy độc lập của sinh viên, vấn đề quản lý và đánh giá sinh viên (xem Bảng 4).

Như vậy, có 78,9% giảng viên lo ngại về “*Tính chính xác của AI*”; 78,9% giảng viên tiếp tục lo ngại về “*Quyền riêng tư và bảo mật dữ liệu*”; một số giảng viên thì cho rằng, việc lạm dụng AI sẽ khiến “*Giảng viên thụ động, phụ thuộc vào AI*” (42,1%). Về phía sinh viên, kết quả khảo sát cũng cho thấy, có 69% sinh viên phản hồi rằng, họ cảm thấy lo ngại về “*Tính chính xác của AI*”; 65,5% ý kiến lo ngại về việc sinh viên sẽ “*Thụ động, lệ thuộc vào AI*” và những lo ngại về “*Quyền riêng tư và bảo mật dữ liệu*” chiếm tỉ lệ 36,3%.

Bảng 3: Mức độ lo ngại của giảng viên và sinh viên về việc sử dụng AI

Mức độ lo ngại của giảng viên và sinh viên	Giảng viên		Sinh viên	
	Số lượng	Tỉ lệ%	Số lượng	Tỉ lệ%
1. Rất lo ngại	2	8	6	1,8
2. Lo ngại	7	28	45	13,9
3. Bình thường	10	40	231	72
4. Không lo ngại	4	16	37	11,4
5. Hoàn toàn không lo ngại	2	8	6	1,85

Bảng 4: Những lo ngại của giảng viên và sinh viên ngành Giáo dục công dân về việc sử dụng AI

Những lo ngại của giảng viên và sinh viên ngành Giáo dục công dân về việc sử dụng AI	Giảng viên		Sinh viên	
	Số lượng	Tỉ lệ%	Số lượng	Tỉ lệ%
1. Tính chính xác của AI	20	78,9	224	69
2. Quyền riêng tư và bảo mật dữ liệu	20	78,9	118	36,3
3. Thụ động, lệ thuộc vào AI	11	42,1	214	65,5
4. Khác	1	5,3	5	1,4

Có thể thấy, trong số những lo ngại của cả giảng viên và sinh viên ngành Giáo dục công dân về việc sử dụng trí tuệ nhân tạo, thì lo ngại chiếm tỉ lệ cao nhất là *Tính chính xác của AI*. Đây cũng là một thực tế đang đặt ra đối với quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân - một lĩnh vực đặc thù đòi hỏi độ chính xác cao trong các kiến thức về chính trị, nhà nước, pháp luật, đạo đức. Do đó, việc tiếp nhận thông tin sai lệch có thể gây ra nhiều hệ lụy nghiêm trọng trong quá trình học tập của sinh viên. Điều này đòi hỏi các cơ sở giáo dục cần có biện pháp kiểm chứng, đánh giá và hướng dẫn sử dụng AI một cách hiệu quả. Việc nâng cao nhận thức và kỹ năng xác minh thông tin sẽ giúp giảng viên và sinh viên có thể tận dụng được lợi ích của AI mà vẫn đảm bảo tính chính xác, khách quan trong giảng dạy và học tập.

Một thách thức nữa đó là việc trang bị kỹ năng sử dụng AI cho sinh viên còn gặp rất nhiều khó khăn bởi có một thực tế là, AI đang tạo ra sự bất bình đẳng giữa các đối tượng người học, giữa các nhóm sinh viên do thiếu điện kiện, phương tiện công nghệ thông tin cơ bản để đáp ứng. Ở một số trường đại học Sư phạm, chẳng hạn như: Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2, Trường Đại học Thủ Đô Hà Nội... nhiều sinh viên ngành Giáo dục công dân là người dân tộc thiểu số nên kỹ năng ứng dụng công nghệ số của những sinh viên đó còn hạn chế, hoặc có những sinh viên đến từ các gia đình thuộc diện hộ nghèo ở miền núi phía Bắc nên không có điều kiện mua sắm thiết bị công nghệ thông tin cơ bản để học tập. Thực tế này cũng được thể hiện qua kết quả khảo sát đối với sinh viên. Cụ thể, vẫn còn 3,4% sinh viên cho rằng, họ chưa sử dụng AI trong việc hỗ trợ hoạt động học tập của bản thân. Điều này khiến các em gặp khó khăn khi không biết cách tích hợp AI vào quá trình học tập và thực hành.

Không chỉ sinh viên, giảng viên cũng thiếu những kỹ năng sử dụng AI. Theo tác giả Nguyễn Thị Khương, & Trần Thị Lan (2024), mặc dù: “Thành tựu của AI có thể cung cấp các nền tảng công nghệ giúp giảng viên có thể đưa ra một lộ trình học tập được cá nhân hóa phù hợp với nhu cầu của từng sinh viên, hay đem đến hệ thống dạy kèm thông minh cung cấp, hướng dẫn cá nhân hóa người học nhưng giảng viên không phải ai cũng có khả năng và điều kiện về thời gian, vật chất để có thể ứng dụng triệt để công nghệ mới vào dạy học” (tr.129), dẫn đến việc ứng dụng chưa hiệu quả. Kết quả khảo sát cũng cho thấy, vẫn còn tới 24% giảng viên chưa sử dụng công cụ AI nào trong quá trình giảng dạy.

3.2. Biện pháp nâng cao chất lượng đào tạo giáo viên Giáo dục công dân trước tác động của AI

Thứ nhất, tiếp tục nâng cao nhận thức trong giảng viên và sinh viên về ứng dụng AI trong công tác đào tạo: Cần đổi mới tư duy, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cấp ủy và chính quyền các cấp về xu hướng tất yếu, vai trò quan trọng và thời cơ của việc ứng dụng công nghệ số và AI trong công tác đào tạo giáo viên; Đặt nhiệm vụ chuyển đổi số, đặc biệt là ứng dụng AI trong công tác đào tạo vào kế hoạch chiến lược phát triển nhà trường; Tăng cường công tác tuyên truyền, tổ chức phổ biến trong giảng viên và sinh viên về sự cần thiết và tính cấp bách của ứng dụng AI trong công tác đào tạo; Xây dựng hình ảnh, thương hiệu của trường về chuyển đổi số, công nghệ số, đổi mới, sáng tạo; Xây dựng chuyên mục tuyên truyền, phổ biến trên các kênh truyền thông; chia sẻ, phổ biến thành quả, tôn vinh các tấm gương thành công điển hình về chuyển đổi số trong công tác đào tạo giáo viên.

Thứ hai, đào tạo năng lực sử dụng AI cho giảng viên và sinh viên. Xây dựng các chính sách ưu đãi cho giáo viên tham gia đào tạo về công nghệ và AI, bao gồm hỗ trợ tài chính và thời gian. Tăng cường công tác giám sát việc thực hiện ứng dụng công nghệ trong giáo dục, đảm bảo rằng các sáng kiến đổi mới được triển khai đúng hướng và hiệu quả. Để đảm bảo công bằng hơn trong việc tiếp cận công nghệ của người học, các cơ sở đào tạo cũng cần xây dựng các khóa học giúp cho những sinh viên chưa được tiếp cận nhiều sẽ tự học để trang bị thêm những kỹ năng, năng lực cần thiết cho việc thích ứng với sự thay đổi của công nghệ, các yêu cầu đối với các học phần nâng cao hơn về trí tuệ nhân tạo. Các khóa học về tự học và làm quen hệ thống học tập trực tuyến VLE, các khóa học về AI...

Thứ ba, tích hợp kiến thức công nghệ trong chương trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân. Việc này giúp đội ngũ giáo viên tương lai nắm bắt được các công cụ và phương pháp giảng dạy hiện đại, nâng cao hiệu quả giảng dạy và học tập. Đồng thời, cũng trang bị cho sinh viên những kỹ năng cần thiết để sử dụng công nghệ một cách hiệu quả và có trách nhiệm, góp phần tạo ra một môi trường giáo dục tiên tiến và toàn diện. Do đó, cần đẩy mạnh tích hợp các công cụ AI như ChatGPT, Gemini vào quá trình giảng dạy, đặc biệt trong các hoạt động như phát triển tài liệu, xây dựng kế hoạch bài dạy, phân tích các tình huống thực tiễn. Đây là các công cụ mà giảng viên và sinh viên đều đã quen thuộc nên có thể thực hiện ngay.

Đồng thời, khuyến khích sử dụng AI để cá nhân hóa việc học tập, tạo ra các bài tập và hoạt động học tập sinh động, tương tác.

Thứ tư, đẩy mạnh hợp tác giữa các trường đại học sư phạm, chia sẻ kinh nghiệm và nguồn lực về ứng dụng AI trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân. Sự hợp tác này cho phép các trường chia sẻ kinh nghiệm, nguồn lực và các công cụ AI tiên tiến, giúp nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập. Hơn nữa, việc hợp tác còn tạo điều kiện cho các trường học hỏi lẫn nhau, phát triển các phương pháp giảng dạy sáng tạo và hiệu quả hơn. Điều này không chỉ giúp cải thiện kỹ năng và kiến thức của giảng viên mà còn góp phần nâng cao hiệu quả học tập của sinh viên nhằm đáp ứng với xu hướng công nghệ hiện đại.

4. Kết luận

Nghiên cứu này đã khảo sát thực trạng và đánh giá những cơ hội, thách thức khi tích hợp AI vào quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân tạo một số cơ sở đào tạo giáo viên ở Việt Nam. Kết quả cho thấy, đa số giảng viên và sinh viên đều đã biết đến và sử dụng AI để phục vụ cho hoạt động giảng dạy và học tập. Phần lớn giảng viên và sinh viên bước đầu đã khai thác được tiềm năng của AI trong việc đổi mới phương pháp dạy và học, nâng cao hiệu quả đánh giá, tạo môi trường học tập tương tác, cá nhân

hóa trải nghiệm học tập.

Nghiên cứu cũng chỉ ra những triển vọng và lợi ích to lớn khi ứng dụng AI trong quá trình đào tạo giáo viên Giáo dục công dân. AI giúp cải thiện chất lượng giảng dạy thông qua các công cụ hỗ trợ học tập và giảng dạy tiên tiến, giúp giảng viên tiếp cận với các phương pháp giảng dạy hiện đại và hiệu quả hơn. AI cung cấp các giải pháp cá nhân hóa học tập, giúp sinh viên phát triển kỹ năng và kiến thức theo nhu cầu và khả năng riêng của mình. Tuy nhiên, con đường phía trước vẫn tồn tại nhiều thách thức đáng kể về đạo đức, bảo mật dữ liệu, sự sẵn sàng của các bên liên quan, nguồn lực đầu tư và vấn đề bất bình đẳng trong tiếp cận.

Để vượt qua những rào cản này và khai thác hiệu quả tiềm năng của AI trong đào tạo giáo viên Giáo dục công dân, nghiên cứu đã đề xuất một số giải pháp như: Tiếp tục nâng cao nhận thức trong giảng viên và sinh viên về ứng dụng AI trong công tác đào tạo; Tích hợp AI vào chương trình và phương pháp đào tạo; Thúc đẩy nghiên cứu và đánh giá hiệu quả ứng dụng AI; Tăng cường hợp tác và chia sẻ kinh nghiệm giữa các cơ sở đào tạo và có chính sách hỗ trợ tài chính cho các sáng kiến ứng dụng AI hiệu quả.

Lời cảm ơn: Bài báo là một trong những sản phẩm của đề tài khoa học công nghệ cấp Bộ của Bộ Giáo dục và Đào tạo, mã số B.2024-SP2-03.

Tài liệu tham khảo

- Bozic, V. (2023). Artificial intelligence as the reason and the solution of digital divide. *Language Education & Technology Journal*, 3(2), 115-134.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân*.
- Kasneci, E., et al. (2023). *ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education*. Learning and Individual Differences.
- Kay, J. (2015). Whither or wither AI and education? In *Seventeenth International Conference on Artificial Intelligence in Education. AIED 2015 Workshop Proceedings* (Vol. 4, pp. 1-10).
- Lê Văn Tấn, & Phạm Quang Trình. (2023). Chuyển đổi số trong hoạt động đào tạo ở trường đại học. *Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam*, (10), 1-6.
- Nguyễn Thị Khương, Trần Thị Lan. (2024). *Thách thức, quan điểm và giải pháp của trường đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên trong công tác đào tạo giáo viên trước tác động của cuộc cách mạng công nghệ số và trí tuệ nhân tạo*. In Ban Tuyên giáo Trung ương - Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2, Kì yếu: Hội thảo Khoa học Đào tạo giáo viên trước tác động của công nghệ số và trí tuệ nhân tạo (tr. 128-138).
- Nguyễn Thị Toan. (2020). Đề xuất khung năng lực giáo viên Giáo dục công dân - Tiếp cận lí thuyết về khung năng lực. *Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*, 52-60.
- Rudolph, J., Tan, S., & Tan, S. (2023). ChatGPT: Bullshit spewer or the end of traditional assessments in higher education? *Journal of Applied Learning and Teaching*.
- Russell, S., & Norvig, P. (2016). *Artificial intelligence: A modern approach* (3rd Global Edition). Pearson.
- Trần Thị Mai Phương. (2020). Một số yêu cầu đối với giáo viên Giáo dục công dân trung học phổ thông trong bối cảnh hiện nay. *Tạp chí Giáo dục*, (5), 221-224.
- Woolf, B. P. (2015). AI and education: Celebrating 30 years of marriage. In *Seventeenth International Conference on Artificial Intelligence in Education. AIED 2015 Workshop Proceedings* (Vol. 4, pp. 38-45).